

Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat

Streamex Oy
Malminkaari 5 B
00700 Helsinki

Asia: Streamex Oy -nimistä yhtiötä (y-tunnus 2487253-2) koskeva valvonta-asia

Päätös

Etelä-Suomen aluehallintovirasto määrää Streamex Oy:n maksettavaksi kuuden tuhannen (6 000) euron suuruisen rikemaksun.

Rikemaksu määrätään maksettavaksi valtiolle ja sen täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus.

Kuuleminen

Etelä-Suomen aluehallintovirasto varasi 16.2.2024 päivätyllä kuulemiskirjeellä Streamex Oy:lle (jäljempänä *ilmoitusvelvollinen, yritys*) tilaisuuden ennen asian ratkaisemista lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.

Ilmoitusvelvollisen antama kirjallinen selvitys kirjattiin saapuneeksi aluehallintovirastoon 18.3.2024.

Päätöksen perustelut

1 Taustaa

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettua lakia (444/2017, jäljempänä rahanpesulaki, ResL) sovelletaan lain 1 luvun 2 §:n 1 momentin 23 kohdan mukaan liike- tai ammattitoimintana kirjanpitotehtäviä toimeksiannosta hoitavaan. Streamex Oy on rahanpesulain 1 luvun 2 §:n 1 momentin 23 kohdan tarkoittama ilmoitusvelvollinen.

Rahanpesulain 7 luvun 1 §:n 4 kohdan mukaan Etelä-Suomen aluehallintovirasto (jäljempänä *aluehallintovirasto*) valvoo lain 1 luvun 2 §:n 1 momentin 13–14, 16–18 ja 20–26 kohdassa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia.

Toimivaltaisena valvontaviranomaisena Etelä-Suomen aluehallintovirasto suoritti Streamex Oy:n toimipaikassa Helsingissä rahanpesulain noudattamista koskevan tarkastuksen 23.2.2023. Tarkastus toteutettiin selvityspyynnöin sekä toimipisteessä suoritettulla tarkastuksella.

Tarkastuskertomus ESAVI/4015/2023 valmistui 10.3.2023, jota ennen yritykselle annettiin mahdollisuus kommentoida tarkastuskertomusluonnosta. Tarkastushavainnot ilmenevät tarkemmin tarkastuskertomuksesta.

Suorittamassaan tarkastuksessa aluehallintovirasto havaitsi rahanpesulain noudattamisessa seuraavaksi käsiteltäviä puutteita. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan ilmoitusvelvollinen on laiminlyönyt tai rikkonut:

1. ResL:n 2 luvun 3 §:ää, kun se ei ollut laatinut rahanpesulain tarkoittamaa riskiarviota ja 3 luvun 1 §:ää, kun se ei ollut yksilöinyt ja arvioinut rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä;
2. ResL:n 3 luvun 2 §:ää siltä osin, kun se ei ollut todentanut asiakkaan tai tämän edustajan henkilöllisyyttä;
3. ResL:n 3 luvun 13 §:ää, kun sillä ei ollut olemassa asianmukaisia riskiperusteiseen arviointiin pohjautuvia menettelyjä sen toteamiseksi, onko asiakas tai tämän tosiasiallinen edunsaaja poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö tai tällaisen henkilön perheenjäsen tai yhtiökumppani; sekä
4. ResL:n 9 luvun 1 §:ää, kun ilmoitusvelvollinen ei ollut huolehtinut työntekijöiden koulutusvelvoitteen täyttämisestä taikka laatinut omaan toimintaansa soveltuvia toimintaohjeita.

2 Riskiarviota koskevat puutteet

2.1 Sovellettavat säännökset

ResL:n 2 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on laadittava riskiarvio rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien tunnistamiseksi ja arvioimiseksi. Riskiarvio on päivitettävä säännöllisesti. Pykälän 2 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on otettava riskiarvion laadinnassa huomioon toimintansa luonne, koko ja laajuus. Ilmoitusvelvollisella on oltava edellä mainitut tekijät huomioon ottaen riittävät toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvonta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien vähentämiseksi ja tehokkaaksi hallitsemiseksi.

ResL 3 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on asiakassuhteeseen liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä arvioidessaan otettava huomioon uusiin ja jo olemassa oleviin asiakkaisiin, maihin tai maantieteellisiin alueisiin, tuotteisiin, palveluihin ja liiketoimiin

sekä jakelukanaviin ja teknologioihin liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit (riskiperusteinen arviointi). Pykälän 4 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on voitava osoittaa valvontaviranomaiselle, että ilmoitusvelvollisen rahanpesulaissa säädettyt asiakkaan tuntemista ja jatkuvaa seurantaa koskevat menetelmät ovat riittävät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin kannalta.

2.2 Tarkastushavainnot

Streamex Oy ei ollut tarkastushetkellä laatinut lain edellyttämää riskiarviota. Ilmoitusvelvollisen mukaan se ei ollut ollut tietoinen sitä koskevasta velvoitteesta laatia kirjallinen riskiarvio.

2.3 Ilmoitusvelvollisen vastine

Ilmoitusvelvollinen on toimittanut aluehallintovirastolle 18.3.2024 kaikkia tarkastushavaintoja koskevan yleisen vastineen.

Ilmoitusvelvollinen kertoo vastineessaan, ettei se ollut tietoinen uudesta laista ja sen tuomista velvollisuuksista ennen kuin aluehallintovirasto teki tarkastuksen Streamex Oy:hyn.

Tarkastuksen jälkeen ilmoitusvelvollinen on kertomansa mukaan noudattanut kaikkia lain edellyttämiä velvoitteita, kuten laatinut riskiarvion ja asiakkaantuntemislomakkeen, sekä kouluttanut henkilöstöä.

Vastineessaan ilmoitusvelvollinen toivoo, ettei sille määrätä hallinnollista seuraamusta, sillä se on toiminut vilpittömässä mielessä, ja se olisi toiminut rahanpesulain edellytysten mukaisesti, jos se olisi ollut laista tietoinen. Ilmoitusvelvollisen kaltaisella pienellä yrityksellä ei toisinaan ole resursseja olla perillä kaikista uusista laeista.

Ilmoitusvelvollinen työllistää 6 henkilöä ja sen liikevaihto on noin 350 000 euroa. Vastineen mukaan seuraamusmaksulla olisi suuri merkitys yrityksen toimintaan ja mahdollisesti muutenkin epävarmassa taloustilanteessa se johtaisi työntekijän irtisanomiseen.

2.4 Johtopäätökset

Ilmoitusvelvollisella on ollut velvollisuus laatia rahanpesulain 2 luvun 3 §:n tarkoittama asianmukainen riskiarvio rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien tunnistamiseksi ja arvioimiseksi. Ilmoitusvelvollinen ei kuitenkaan ollut riskiarviota laatinut. Lisäksi ilmoitusvelvollisella on ollut rahanpesulain 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu velvollisuus suorittaa asiakassuhteiden riskiperusteista arviointia.

Riskiarvion puuttumista kokonaan on pidettävä erittäin merkittävänä rahanpesulain rikkomisena. Asianmukainen riskien tunnistaminen ja arvioiminen sekä asiakassuhteen riskiperusteinen arvioiminen antavat tilitoimistolle parhaat valmiudet tunnistaa ja havaita epäilyttäviä liiketoimia näiden asiakkaiden toiminnassa. Koska riskiarviota ei ollut laadittu, ilmoitusvelvollinen ei ole voinut lainkaan hyödyntää sitä riskienhallinnan tai asiakkaan tuntemisen prosesseissa. Puuttuvan riskiarvion voidaan yleisesti arvioida myös heikentävän ilmoitusvelvollisen kykyä havaita epäilyttäviä liiketoimia, mikä voi vaarantaa rahanpesulain tavoitteen toteutumisen.

Aluehallintovirasto ymmärtää haasteet, jotka runsas ja muuttuva lainsäädäntö aiheuttaa varsinkin pienille yrityksille. Tästä huolimatta ilmoitusvelvollisen on tunnettava sitä koskeva lainsäädäntö. Rahanpesulain velvoitteiden tuntemattomuus ei muodosta anteeksiantoperustetta. Tilitoimistot ovat olleet jo pitkään rahanpesulain soveltamisalan piirissä, ja myös ilmoitusvelvollinen itse on toiminut alalla melko pitkään, aina vuodesta 2012 lukien. Siten sitä koskevan lainsäädännön ei pitäisi tulla ilmoitusvelvolliselle yllätyksenä. Ilmoitusvelvollisen asianmukaisen riskiarvion on tullut olla valmiina 31.12.2017 lukien, eikä riskiarvion laatimisella vasta tarkastuksen jälkeisenä ajankohtana ole merkitystä hallinnollista seuraamusta määrättäessä.

Aluehallintovirasto katsoo ilmoitusvelvollisen laiminlyöneen noudattaa ResL 2 luvun 3 §:n 1 ja 2 momenttia riskiarvion laatimisesta sekä 3 luvun 1 §:n 2 momenttia riskiperusteisesta arvioinnista.

3 Asiakkaan tunnistamista ja henkilöllisyyden todentamista koskevat puutteet

3.1 Sovellettavat säännökset

ResL:n 3 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan ilmoitusvelvollinen ei saa perustaa asiakassuhdetta, jos se ei pysty toteuttamaan asiakkaan tuntemiseksi ResL:n 3 luvussa säädettyjä toimia. Pykälän 4 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on voitava osoittaa valvontaviranomaiselle, että ilmoitusvelvollisen asiakkaan tuntemista ja jatkuvaa seurantaa koskevat menetelmät ovat riittävät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin kannalta.

ResL 3 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on tunnistettava asiakkaansa ja todennettava tämän henkilöllisyys vakituista asiakassuhdetta perustettaessa. Pykälän 3 momentin mukaan silloin, kun joku toimii asiakkaan lukuun (edustaja), ilmoitusvelvollisen tulee tunnistaa ja todentaa myös edustajan henkilöllisyys sekä varmistaa edustajan oikeus toimia asiakkaan puolesta. Pykälän 4 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen

tulee tunnistaa asiakkaansa ja todentaa asiakkaan henkilöllisyys asiakassuhdetta perustettaessa taikka viimeistään ennen kuin asiakas saa määräysvaltaansa liiketoimeen sisältyvät varat tai muun omaisuuden tai ennen kuin liiketoimi on suoritettu loppuun.

ResL 3 luvun 3 §:n 2 momentin mukaan asiakkaan tuntemista koskevista tiedoista on säilytettävä muun muassa henkilöllisyyden todentamisessa käytetyn asiakirjan nimi, asiakirjan numero tai muu tunnistetieto ja myöntäjä taikka kopio asiakirjasta tai jos asiakas on etätunnistettu, tiedot todentamisessa käytetystä menettelystä tai lähteistä (7 kohta).

3.2 Tarkastushavainnot

Streamex Oy:hyn kohdistuneessa tarkastuksessa asiakkaan ja tämän edustajan henkilöllisyyden todentamisessa havaittiin puutteita kaikkien niiden asiakkaiden kohdalla, joiden tunnistaminen tapahtui etänä.

Asiakkaan etätunnistustilanteissa Streamex Oy on todentanut yksityisten elinkeinonharjoittajien sekä oikeushenkilöiden edustajien henkilöllisyyden pelkästään siten, että asiakas tai tämän edustaja antaa ilmoitusvelvolliselle valtuutuksen Suomi.fi-palvelussa.

Vaikka Suomi.fi-palveluun kirjautuminen edellyttää vahvaa sähköistä tunnistamista, ei pelkkä valtuutuksen antaminen ilmoitusvelvolliselle riitä osoitukseksi asiakkaan tai tämän edustajan henkilöllisyyden todentamisesta. Vaikka asiakas valtuuttaa ilmoitusvelvollisen asioimaan puolestaan Suomi.fi-palvelussa, ilmoitusvelvolliselle ei muodostu Suomi.fi-valtuutuksesta jälkeä siitä, kuka on valtuutuksen antanut. Pelkällä Suomi.fi-valtuutuksella ilmoitusvelvollinen ei pysty yksiselitteisesti varmistumaan siitä, että henkilö on se, joka hän väittää olevansa. Ilman riittävää jälkeä valtuutuksen antajan henkilöllisyydestä ilmoitusvelvollinen ei myöskään pysty osoittamaan valvontaviranomaiselle, että asiakkaan taikka tämän edustajan henkilöllisyys on todennettu.

Tarkastuksella aluehallintovirasto tarkasti ilmoitusvelvollisen keräämät 11 asiakkaan tuntemistiedot. Tehdystä otannasta puutteet asiakkaan henkilöllisyyden todentamisessa koski yhteensä seitsemää asiakasta. Puutteet asiakkaan taikka tämän edustajan henkilöllisyyden todentamisessa ovat kuitenkin tätä laajemmat, sillä sama puute koskee kaikkia niitä asiakkaita, jotka eivät ole olleet henkilöllisyyden todentamistilanteessa henkilökohtaisesti läsnä. Tästä syystä ilmoitusvelvollisen keräämien tuntemistietojen tarkastamista ei jatkettu laajemmalla otannalla.

Ilmoitusvelvollisen mukaan sanottu puute johtuu erehdyksestä, sillä ilmoitusvelvollinen oli luullut, että Suomi.fi-valtuutus on riittävä menetelmä henkilöllisyyden todentamiseksi.

3.3 Ilmoitusvelvollisen vastine

Ilmoitusvelvollinen on toimittanut aluehallintovirastolle 18.3.2024 kaikkia tarkastushavaintoja koskevan yleisen vastineen, jonka mukaan havaitut puutteet ovat johtuneet tietämättömyydestä rahanpesulain velvoitteita kohtaan. Vastine on kuvattu kappaleessa 2.3.

3.4 Johtopäätökset

Streamex Oy:llä on ollut rahanpesulain 3 luvun 2 §:n 1 momentin mukainen velvollisuus tunnistaa asiakkaansa ja todentaa tämän henkilöllisyys. Silloin, kun liiketoimet ovat tapahtuneet edustajaa käyttäen, ilmoitusvelvollisella on ollut rahanpesulain 3 luvun 2 §:n 3 momentin mukainen velvollisuus tunnistaa edustaja ja todentaa myös tämän henkilöllisyys.

Ilmoitusvelvollinen ei ole todentanut asiakkaan tai tämän edustajan henkilöllisyyttä rahanpesulain edellyttämällä tavalla niiltä asiakkailta, jotka on etätunnistettu. Suomi.fi-valtuuden antaminen merkitsee sitä, että asiakas antaa ilmoitusvelvolliselle sähköisen valtakirjan sen puolesta asiointiin. Sähköisen valtuuden antaminen sen sijaan ei tuota ilmoitusvelvolliselle yksilöintitietoja vahvaa sähköistä tunnistamista koskevasta todentamistapahtumasta, jotta tämä voisi varmistua siitä, kuka sähköisen tunnistautumisen on tehnyt, sekä osoittaa sen valvontaviranomaiselle esimerkiksi tämän hallussaan olevan asiakkaan sähköisen allekirjoituksen avulla. Pelkästään se, että asiakas tai tämän edustaja, joka ei ole ollut läsnä tämän henkilöllisyyttä todennettaessa, on asiakkuutta perustettaessa tai sen kestäessä kirjautunut Suomi.fi-palveluun ja antanut ilmoitusvelvolliselle Suomi.fi-valtuuden, ei aluehallintoviraston käsityksen mukaan täytä rahanpesulain edellytyksiä henkilöllisyyden todentamisesta. Vaikka Suomi.fi-palveluun kirjaudutaan vahvaa sähköistä tunnistautumista käyttäen, kyse on hakusivustosta, jonka avulla kansalaiset ja yritykset voivat asioida viranomaisten ja yleishyödyllisten yhdistysten kanssa. Suomi.fi ei siis ole sellainen tunnistusvälityspalvelun tarjoaja, joka välittäisi vahvan sähköisen tunnistamisen tunnistustapahtumia sähköiseen tunnistukseen luottavalle osapuolelle.

Asiakkaan ja tämän edustajan henkilöllisyyden todentaminen ovat rahanpesulain keskeisimpiä asiakkaan tuntemiseen liittyviä velvollisuuksia, joiden avulla ilmoitusvelvollinen varmistuu siitä, kenen kanssa se asioi ja kenen toimeksiannosta ja varoilla liiketoimia tehdään. Tämän vuoksi

puutteet asiakkaan tai tämän edustajan henkilöllisyyden todentamisessa ovat lähtökohtaisesti hyvin moitittavia. Tässä tapauksessa aluehallintovirasto kuitenkin arvioi, että ilmoitusvelvollisen laiminlyönnit ovat merkitykseltään lieviä.

Vaikka asiakkaan tai tämän edustajan henkilöllisyyden todentamista ei ole tehty rahanpesulain edellyttämällä tavalla, ainakin yksityisen elinkeinonharjoittajan kohdalla voidaan pitää varsin varmana sitä, että valtuutuksen on antanut nimenomaan yksityinen elinkeinonharjoittaja itse ja valtuutuksen antaminen melko varmasti osoittaa, että henkilö on se, joka tämä on kertonutkin olevansa. Merkittävin puute koskee niitä yrityksiä, joissa valtuutuksen voisi antaa useat eri henkilöt. Kun kuitenkin huomioidaan ilmoitusvelvollisen toimiala, eli tämän harjoittama tilitoimistotoiminta, puutteellisista menettelyistä aiheutunut väärinkäytösriski lienee tosiasiallisesti melko pieni.

Tästä huolimatta aluehallintovirasto katsoo ilmoitusvelvollisen laiminlyöneen rahanpesulain 3 luvun 2 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitetun velvoitteen todentaa asiakkaan tai tämän edustajan henkilöllisyys, sillä asiakkaan tai tämän henkilöllisyyden todentamista ei ollut tehty asianmukaisella tavalla.

4 Asiakkaan poliittisen vaikutusvallan toteamista koskevat puutteet

4.1 Sovellettavat säännökset

ResL:n 3 luvun 13 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisella tulee olla asianmukaiset riskiperusteiseen arviointiin pohjautuvat menettelyt sen toteamiseksi, onko asiakas tai asiakkaan tosiasiallinen edunsaaja, tai onko hän ollut poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäsen tai poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön yhtiökumppani.

4.2 Tarkastushavainnot

Tarkastuksen perusteella Streamex Oy:llä ei ollut olemassa riskiperusteiseen arviointiin pohjautuvia menettelyjä sen toteamiseksi, onko asiakas tai asiakkaan tosiasiallinen edunsaaja poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö tai tällaisen henkilön läheinen. Ilmoitusvelvollinen ei ollut myöskään laatinut riskiarviota, eikä se siten ole voinut perustaa menettelytapojaan riskiperusteiseen arviointiin.

Tarkastuksella ilmoitusvelvollinen kertoi, ettei se ole selvittänyt yhtenkään asiakkaan taikka näiden tosiasiallisten edunsaajien poliittista vaikutusvaltaa. Ilmoitusvelvollinen kertoi, ettei se ole ollut tietoinen tällaisesta velvoitteesta.

4.3 Ilmoitusvelvollisen vastine

Ilmoitusvelvollinen on toimittanut aluehallintovirastolle 18.3.2024 kaikkia tarkastushavaintoja koskevan yleisen vastineen, jonka mukaan havaitut puutteet ovat johtuneet tietämättömyydestä rahanpesulain velvoitteita kohtaan. Vastine on kuvattu kappaleessa 2.3.

4.4 Johtopäätökset

Ilmoitusvelvollisella on ollut rahanpesulain 3 luvun 13 §:n 1 momentin mukainen velvollisuus soveltaa riskiperusteisia menettelyjä sen toteamiseksi, onko asiakas tai asiakkaan tosiasiallinen edunsaaja poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäsen tai poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön yhtiökumppani. Ilmoitusvelvollisella ei kuitenkaan ollut olemassa asianmukaisia riskiperusteiseen arviointiin pohjautuvia menettelytapoja asiakkaan tai asiakkaan tosiasiallisen edunsaajan poliittisen vaikutusvallan toteamiseksi tarkastusta edeltävältä ajanjaksolta. Tarkastushetkellä poliittisen vaikutusvallan selvittämisen tarpeellisuutta ei ollut lainkaan arvioitu ilmoitusvelvollisen riskiarviossa, eikä poliittisen vaikutusvallan selvittämättä jättämisen voida siten katsoa perustuvan riskiperusteiseen arviointiin.

Aluehallintovirasto arvioi PEP-menettelyjä koskevien laiminlyöntien olevan sinänsä moitittavia, vaikka nykyisessä lainsäädännössä poliittisesti vaikutusvaltaisena henkilönä pidetään melko suppeaa joukkoa merkittävässä julkisessa tehtävässä toimivia henkilöitä. Jos ilmoitusvelvollinen ei selvitä asiakkaan poliittista vaikutusvaltaa, ilmoitusvelvollinen ei voi toiminnassaan tunnistaa mahdollisia tilanteita, joissa asiakkaaseen tulisi lain mukaan soveltaa tehostettua menettelyä asiakkaan tuntemiseksi. Nyt käsillä olevassa tapauksessa laiminlyöntien moitittavuutta lieventävät kuitenkin muun muassa ilmoitusvelvollisen harjoittama tilitoimistotoiminta.

Tarjotessaan kirjanpito palveluita yrityksille ja yksityisille elinkeinonharjoittajille, ilmoitusvelvollinen tyypillisesti tuntee hyvin sen asiakkaat ja näiden ammatit. Hallituksen esityksen (HE 228/2016) mukaan asiakkaan poliittisen vaikutusvallan voisi yksinkertaisimmillaan selvittää esimerkiksi kysymällä henkilön ammatin riittävällä tarkkuudella. Ilmoitusvelvollisen harjoittaman toiminnan perusteella aluehallintovirasto katsoo, että ainakin yksityisten elinkeinonharjoittajien ja kaikista pienimpien oikeushenkilöiden kohdalla asiakkaan tai tämän tosiasiallisen edunsaajan ammatti on pääsääntöisesti tullut ilmoitusvelvollisen tietoon hallituksen esityksessä tarkoitetulla tavalla, jolloin ilmoitusvelvollisen voitaneen katsoa riittävästi varmistuneen siitä, ettei asiakas toimi merkittävässä julkisessa tehtävässä. Ilmoitusvelvollinen ei kuitenkaan ole voinut osoittaa selvittäneensä sitä, onko asiakas tai asiakkaan tosiasiallinen

edunsaaja poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäsen tai poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön yhtiökumppani.

Aluehallintovirasto katsoo ilmoitusvelvollisen laiminlyöneen rahanpesulain 3 luvun 13 §:n 1 momenttia asianmukaisista menettelyistä poliittisen vaikutusvallan toteamiseksi.

5 Työntekijöiden kouluttamista sekä sisäisiä toimintaohjeita koskevat puutteet

5.1 Sovellettavat säännökset

Tarkastushetkellä voimassa olleen ResL:n 9 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on huolehdittava, että sen työntekijät saavat koulutuksen rahanpesulain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen varmistamiseksi. Ilmoitusvelvollisen on nimettävä henkilö, joka vastaa rahanpesulain ja sen nojalla annettujen säännösten sisäisestä valvonnasta, jos se on perusteltua ilmoitusvelvollisen koko ja luonne huomioon ottaen.

ResL:n 9 luvun 1 §:n 3 momentin mukaan ilmoitusvelvollisella tulee lisäksi olla omaan toimintaansa soveltuvia toimintaohjeita asiakkaiden tuntemista koskevista menettelyistä sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvästä asiakasta koskevien tietojen hankkimisesta, jatkuvasta seurannasta ja selonottovelvollisuudesta sekä ilmoitusvelvollisuuden noudattamisesta.

5.2 Tarkastushavainnot

Tarkastushetkellä Streamex Oy ei ollut järjestänyt rahanpesulain koulutusta työntekijöilleen. Tarkastuksella kerrotun mukaan rahanpesulaista on käyty vain joitain keskusteluja työpaikalla Taloushallintoliiton materiaalien perusteella. Yrityksen kuvaamia keskusteluja ei kuitenkaan voida pitää rahanpesulain edellyttämänä koulutuksena. Yritys ei ollut kouluttanut työntekijöitään esimerkiksi suorittamaan rahanpesulain edellyttämiä tuntemistoimenpiteitä, havainnoimaan epäilyttäviä liiketoimia taikka täyttämään selonottovelvollisuuttaan.

Streamex Oy:llä ei myöskään ollut sen toimintaan soveltuvia toimintaohjeita asiakkaiden tuntemista koskevista menettelyistä sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvästä asiakasta koskevien tietojen hankkimisesta, jatkuvasta seurannasta ja selonottovelvollisuudesta sekä ilmoitusvelvollisuuden noudattamisesta.

5.3 Ilmoitusvelvollisen vastine

Ilmoitusvelvollinen on toimittanut aluehallintovirastolle 18.3.2024 kaikkia tarkastushavaintoja koskevan yleisen vastineen, jonka mukaan havaitut puutteet ovat johtuneet tietämättömyydestä rahanpesulain velvoitteita kohtaan. Vastineessa kerrotun mukaan ilmoitusvelvollinen on kouluttanut henkilöstöä tarkastuksen jälkeen. Vastine on kuvattu kappaleessa 2.3.

5.4 Johtopäätökset

Streamex Oy:llä on ollut rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 1 momentin mukainen velvollisuus huolehtia työntekijöiden kouluttamisesta. Lisäksi ilmoitusvelvollisella on ollut rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 3 momentin mukainen velvollisuus laatia omaan toimintaansa soveltuvat toimintaohjeet rahanpesulain keskeisten velvoitteiden noudattamisesta.

Tarkastushetkellä ilmoitusvelvollinen ei kuitenkaan ollut järjestänyt koulutusta taikka laatinut toimintaohjeita. Ilmoitusvelvollisella ei ole ollut mitään ohjeistusta asiakkaiden tuntemista koskevista menettelyistä eikä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvästä asiakasta koskevien tietojen hankkimisesta, jatkuvasta seurannasta ja selonottovelvollisuudesta taikka ilmoitusvelvollisuuden noudattamisesta. Puutteita on pidettävä erityisen moitittavana, sillä puuttuvan koulutuksen ja ohjeistuksen vuoksi on ilmeistä, etteivät yrityksen työntekijät ole olleet tietoisia niistä rahanpesulain velvoitteista, joita näiden olisi tullut noudattaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi ja paljastamiseksi. Työntekijöiden koulutuksen ja toimintaohjeiden puuttumisen voidaan myös arvioida alentavan olennaisesti ilmoitusvelvollisen palveluksessa olevien kykyä tunnistaa ja havaita rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen viittaavia epäilyttäviä toimia sekä toimia asianmukaisesti tilanteissa, joissa näitä mahdollisesti havaittaisiin.

Aluehallintovirasto pitää hyvänä sitä, että ilmoitusvelvollinen on ryhtynyt korjaaviin toimenpiteisiin tarkastuksen jälkeen muun muassa henkilöstöä kouluttamalla. Hallinnollisen seuraamuksen määräämisen kannalta asialle ei kuitenkaan voida antaa merkitystä, sillä hallinnollisen seuraamuksen perusteena on se asiantila, joka yrityksessä vallitsi tarkastushetkellä. Aluehallintovirasto edellyttää aina, että ilmoitusvelvollinen korjaa toimintansa lainmukaiseksi, mikäli se jatkaa rahanpesulain soveltamisalaan kuuluvan toiminnan harjoittamista.

Aluehallintovirasto katsoo ilmoitusvelvollisen laiminlyöneen noudattaa rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua velvoitetta huolehtia työntekijöiden kouluttamisesta sekä rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua velvoitetta laatia omaan toimintaan soveltuvat toimintaohjeet.

6 Rikemaksun määrääminen

Edellä esitetyn perusteiden aluehallintovirasto toteaa ilmoitusvelvollisen tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyöneen tai rikkoneen rahanpesulain velvoitteita.

Aluehallintovirasto määrää ResL:n 8 luvun 1 §:n 1 momentin nojalla Streamex Oy:lle rikemaksun sen johdosta, että ilmoitusvelvollinen on tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyönyt noudattaa seuraavia säännöksiä:

1. ResL:n 2 luvun 3 §:ää, kun se ei ollut laatinut rahanpesulain tarkoittamaa riskiarviota sekä 3 luvun 1 §:ää, kun se ei ollut yksilöinyt ja arvioinut rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä;
2. ResL:n 3 luvun 2 §:ää siltä osin, kun se ei ollut todentanut asiakkaan tai tämän edustajan henkilöllisyyttä asianmukaisesti;
3. ResL:n 3 luvun 13 §:ää, kun sillä ei ollut olemassa asianmukaisia riskiperusteiseen arviointiin pohjautuvia menettelyjä sen toteamiseksi, onko asiakas tai tämän tosiasiallinen edunsaaja poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö tai tällaisen henkilön perheenjäsen tai yhtiökumppani; sekä
4. ResL:n 9 luvun 1 §:ää, kun ilmoitusvelvollinen ei ollut huolehtinut työntekijöiden koulutusvelvoitteen täyttämisestä taikka laatinut omaan toimintaansa soveltuvia toimintaohjeita.

Havaituista laiminlyönneistä aluehallintovirasto arvioi erityisen moitittavaksi riskiarvion laatimista koskevan laiminlyönnin. Streamex Oy ei ollut tunnistanut ja arvioinut sen toimintaan tai asiakkaisiin liittyviä riskejä, minkä voidaan arvioida heikentävän sen kykyä tunnistaa ja havaita rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen viittaavia toimia. Ilmoitusvelvollinen ei myöskään ole voinut hyödyntää riskiarviota riskienhallinnan tai asiakkaan tuntemisen prosesseissa, eivätkä sen asiakkaiden tuntemista koskevat menettelytavat ole perustuneet rahanpesulain edellyttämään riskien arviointiin.

Aluehallintovirasto arvioi Streamex Oy:n laiminlyöneen tai rikkoneen rahanpesulain velvoitteiden noudattamista olennaisesti ja vakavasti. Riskiarvion laatiminen on yksi rahanpesulain keskeisimmistä velvoitteista, ja siksi sen laatimatta jättämisestä tulisi aluehallintoviraston arvion mukaan seurata lähtökohtaisesti rahanpesulain ankarin hallinnollinen seuraamus eli seuraamusmaksu. Kokonaisuutena arvioiden aluehallintovirasto kuitenkin arvioi rikemaksun määräämisen riittäväksi seuraamukseksi tarkastuksessa havaituista laiminlyönneistä tai rikkomuksista. Rikemaksun määräämistä puoltaa muun muassa ilmoitusvelvollisen harjoittama toiminta.

Kirjanpitosektorin toimijat kuuluvat rahanpesulain soveltamisalaan ensisijaisesti siksi, että niillä on normaalin toimintansa ohessa mahdollisuus havaita rahanpesua ja terrorismin rahoitusta. Kyse ei siten ole erityisen riskisestä toimialasta, jota yleisesti pyrittäisiin käyttämään hyväksi rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen. Harjoittamansa toiminnan vuoksi ilmoitusvelvollisella on myös varsin hyvät näkymät asiakkaan liiketoimintaan, mikä voi jossain määrin lieventää tarkastuksella havaittujen asiakkaan tuntemista koskevien laiminlyöntien mahdollisesti aiheuttamia haitallisia seuraamuksia. Muun muassa näistä syistä aluehallintovirasto arvioi, ettei asia kokonaisuutena arvioiden anna aihetta ankarampiin toimenpiteisiin.

Aluehallintovirasto määrää edellä mainituista laiminlyönneistä tai rikkomuksista yhteisen rikemaksun rahanpesulain 8 luvun 1 §:n 1 momentin 1, 1a, 2, 9 ja 13 kohdan perusteella.

Rahanpesulain 8 luvun 1 §:n 3 momentin mukaan oikeushenkilölle määrättävä rikemaksu on vähintään 1 000 euroa ja enintään 100 000 euroa.

Aluehallintovirasto on rikemaksun määrää koskevassa kokonaisarviossa ottanut huomioon menettelyn laadun, laajuuden ja kestoajan. Laiminlyöntien kohteena on ollut useita rahanpesulain keskeisiä velvoitteita, ja ne ovat jatkuneet useita vuosia aina tarkastushetkeen asti. Aluehallintovirasto pitää rikemaksun mitoittamisen lähtökohtana Streamex Oy:n vakavinta laiminlyöntiä eli riskiarvion laatimatta jättämistä. Ilmoitusvelvollisen muut rikemaksun alaiset rahanpesulain laiminlyönnit on otettu huomioon yhteisen rikemaksun määrässä, mutta eräiden arviointia lieventävien seikkojen vuoksi niillä ei ole ollut merkittävää rikemaksun suuruutta korottavaa vaikutusta.

Lisäksi oikeudenmukaista rikemaksua mitattaessa aluehallintovirasto on huomioinut kokonaisarvioinnissa yhtenä tekijänä Streamex Oy:n taloudellisen aseman, jota arvioitaessa on otettu huomioon sen maksukyky. Streamex Oy:n liikevaihto vuonna 2023 oli 351 000 euroa ja sen tulos oli noin 4 000 euroa. Lisäksi aluehallintovirasto on huomioinut arvioinnissa yhtiön 31.12.2023 tilinpäätöksestä ilmenevät varat. Ilmoitusvelvollisen antaman selvityksen mukaan se työllistää kuusi henkilöä, ja hallinnollisella seuraamuksella olisi suuri merkitys yrityksen toimintaan ja johtaisi työntekijän irtisanomiseen.

Streamex Oy on vastauksessaan toivonut, ettei seuraamusta määrättäisi, sillä se on toiminut vilpittömässä mielessä, eikä se ollut tietoinen lain velvoitteista. Lisäksi ilmoitusvelvollinen on vastauksessaan kuvannut niitä toimenpiteitä, joilla se on korjannut lainvastaisen menettelynsä. Tältä osin

aluehallintovirasto toteaa, ettei hallinnollisen seuraamuksen määrääminen edellytä tahallisuutta, vaan hallinnollinen seuraamus tulee määrätä myös silloin, kun ilmoitusvelvollinen on laiminlyönyt noudattaa lain vaatimuksia huolimattomuudesta. Jälkikäteen suoritettut korjaamistoimenpiteet eivät myöskään vaikuta määrättävän hallinnollisen seuraamuksen suuruuteen, sillä ne eivät kuulu rahanpesulain 8 luvun 1 §:ssä tarkoitetun rikemaksun määrää arvioitaessa huomioon otettaviin seikkoihin. Lisäksi aluehallintovirasto edellyttää aina, että ilmoitusvelvollinen korjaa toimintansa lainmukaiseksi, mikäli se jatkaa rahanpesulain soveltamisalaan kuuluvan toiminnan harjoittamista. Ilmoitusvelvollisen vastineessaan esittämille seikoille ei siten voida antaa painoarvoa rikemaksun määrää mitattaessa.

Suorittamansa kokonaisarvioinnin perusteella aluehallintovirasto määrää Streamex Oy:lle kuuden tuhannen (6 000) euron suuruisen rikemaksun päätöksessä todetuista rahanpesulain velvoitteiden laiminlyönneistä. Aluehallintovirasto arvioi rikemaksun olevan oikeansuuruinen, kun se suhteutetaan yrityksen harjoittamaan toimintaan ja toiminnassa havaittuihin rahanpesulain mukaisiin laiminlyönnteihin sekä yrityksen taloudelliseen asemaan.

Rikemaksu määrätään maksettavaksi valtiolle. Rikemaksun täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus.

ResL:n 8 luvun 8 §:n mukaisesti rikemaksupäätös julkistetaan aluehallintoviraston verkkosivuilla

Sovellettavat säännökset

Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (444/2017) 1 luku 2 §, 2 luku 3 §, 3 luku 1, 2 ja 13 §, 7 luku 1 §, 8 luku 1, 3 § ja 8 § sekä 9 luku 1 §.

Hallintolaki (434/2003) 34 §.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) säädetään.

Muutoksenhakuohje on liitteenä. Päätöstä rikemaksun määräämisestä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Lisätietoja

Ylitarkastaja Raisa Badiali, p. 0295 016 624, raisa.badiali@avi.fi

Ylitarkastaja

Raisa Badiali

Elinkeinovalvontayksikön päällikkö
Ylitarkastaja

Ilkka Heikkilä
Raisa Badiali

Liitteet

Valitusosoitus (Liite 1)
Maksuosoitus (Liite 2)

Jakelu

Streamex Oy

Tämä asiakirja ESAVI/5784/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument
ESAVI/5784/2024 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Badiali Raisa 13.06.2024 15:15

Ratkaisija Heikkilä Ilkka 13.06.2024 15:16